

**28. Wielkanocny Festiwal
Ludwiga van Beethovena
Warszawa 17—29 marca 2024**

23.03.2024

Leopold Hager

Sobota, 23 marca, 19.30 / Saturday, 23 March, 7:30 pm

Filharmonia Narodowa – Sala Koncertowa
Warsaw Philharmonic – Concert Hall / ul. Sienkiewicza 10

Koncert pod Honorowym Patronatem Ambasadora Republiki Austrii, Pana Andreeasa Stadlera
Concert under the Honorary Patronage of the Ambassador of the Republic of Austria
Mr Andreas Stadler

Richard Wagner (1813–1883)
Wstęp do dramatu muzycznego *Parsifal*
Prelude from Parsifal

Cud Wielkopiątkowy z III aktu dramatu muzycznego Parsifal
Good Friday Music from act 3 of Parsifal

Przerwa / Intermission

Anton Bruckner (1824–1896)
VII Symfonia E-dur WAB 107
Symphony No. 7 in E major, WAB 107

1. Allegro moderato
2. Adagio. Sehr feierlich und sehr langsam
3. Scherzo. Sehr schnell
4. Finale. Bewegt, doch nicht schnell

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach
Polish National Radio Symphony Orchestra in Katowice

Leopold Hager – dyrygent / conductor

 Ambasada
Austrii
Warszawa

Leopold Hager

Austriacki dyrygent Leopold Hager studiował dyrygenturę, grę na organach, fortepianie, klawesynie oraz kompozycję w Mozarteum, w rodzinnym mieście Salzburgu. Początkowo zajmował stanowiska w Moguncji, Linzu i Kolonii, po czym został naczelnym dyrektorem muzycznym we Fryburgu Brygowijskim, a następnie pierwszym dyrygentem Orkiestry Mozarteum w Salzburgu, dyrektorem muzycznym Orkiestry Symfonicznej RTL (obecnie Orkiestra Filharmonii Luksemburga), której jest obecnie honorowym dyrygentem. Pełnił również funkcję głównego dyrygenta Volksoper w Wiedniu i pierwszego dyrygenta gościnnego Orquestra Sinfónica do Porto Casa da Música. Od wielu lat cieszy się współpracą z Wiedeńską Operą Narodową. Dyrygował orkiestrami w najznamienitszych teatrach operowych świata, m.in. w Bawarskiej Operze Narodowej w Monachium, Metropolitan Opera w Nowym Jorku oraz Royal Opera House Covent Garden w Londynie. W ramach działalności symfonicznej, Hager prowadził najważniejsze orkiestry, takie jak drezdeńska Staatskapelle, lipska Gewandhausorchester, Royal Concertgebouw Orchestra i Filharmonicy Wiedeńscy. Leopold Hager zyskał sławę jako jeden z pionierów w dziedzinie interpretacji muzyki Mozarta. Jego nagrania dzieł Mozarta z czołowymi śpiewakami do dziś stanowią ważny punkt odniesienia.

Austrian conductor Leopold Hager studied conducting, organ, piano, harpsichord and composition at the Mozarteum in his hometown Salzburg. After holding several posts in Mainz, Linz and Cologne, he became General Music Director in Freiburg im Breisgau, then Principal Conductor of the Mozarteum Orchestra in Salzburg, Music Director of the RTL Symphony Orchestra (now Orchestre Philharmonique du Luxembourg) of which he is now Honorary Conductor. He also served as Chief Conductor at the Volksoper in Vienna and Principal Guest Conductor of the Orquestra Sinfónica do Porto Casa da Música.

He has enjoyed a long-standing relationship with the Vienna State Opera and appeared at many of the world's leading opera houses, amongst them Bayerische Staatsoper Munich, Metropolitan Opera New York, and Royal Opera House Covent Garden London. On the concert podium, he conducted major orchestras, including Staatskapelle Dresden, Gewandhausorchester Leipzig, Royal Concertgebouw Orchestra, and the Vienna Philharmonic Orchestra.

Leopold Hager acquired renown as a pioneering advocate of Mozart interpretation. His recordings of Mozart's works with the leading singers still enjoy reference standard.

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach (NOSPR)

Jedna z najważniejszych polskich orkiestr symfonicznych, a także wszechstronnie działająca instytucja kultury. Historia zespołu sięga 1935 roku i nierozdzielnie łączy się z osobą Grzegorza Fitelberga, któremu powierzono zadanie stworzenia pierwszej w Polsce samodzielnej radiowej orkiestry symfonicznej. Zespół zadebiutował na antenie 2 października 1935 roku i od tamtej chwili jest stale obecny na falach Polskiego Radia.

Na przestrzeni lat zespołem kierowali znakomici dyrygenci, m.in. Jan Krenz, Kazimierz Kord, Tadeusz Strugała, Jerzy Maksymiuk, Antoni Wit, Gabriel Chmura, Jacek Kasprzyk, Alexander Liebreich i Lawrence Foster. Obecnie jego bogate tradycje muzyczne kultywowane są pod kierownictwem dyrektora artystycznej Marin Alsop, a funkcję dyrektora naczelnego i programowego sprawuje Ewa Bogusz-Moore. Nieprzeciętne możliwości Sali NOSPR znajdują uznanie publiczności, artystów i środowiska muzycznego. Dowodzi tego także przyjęcie NOSPR – jako jedynej instytucji w Polsce i jednej z dwóch w Europie Środkowo-Wschodniej – do międzynarodowej organizacji ECHO skupiającej 21 najbardziej prestiżowych sal koncertowych w Europie. Od 2023 roku siedziba może poszczycić się także jednymi z największych organów piszczałkowych w Europie.

The Polish National Radio Symphony Orchestra in Katowice (NOSPR)

The NOSPR is one of prime Polish symphony orchestras and a versatile cultural institution. Its history dates back to 1935 and is inextricably linked with Grzegorz Fitelberg, who was entrusted with the task to create Poland's first independent radio symphony orchestra. The ensemble debuted on the airwaves on 2 October 1935, and has since been a constant presence on Polish Radio.

In the past, the orchestra was led by distinguished conductors including Jan Krenz, Kazimierz Kord, Tadeusz Strugała, Jerzy Maksymiuk, Antoni Wit, Gabriel Chmura, Jacek Kasprzyk, Alexander Liebreich, and Lawrence Foster. Today, the orchestra continues its lavish musical traditions under the artistic direction of Marin Alsop, while Ewa Bogusz-Moore serving as its General and Programme Director.

The exceptional potential of the NOSPR concert hall is appreciated by audiences, artists, and the music world. A proof of that came in the admission of NOSPR, the only Polish and one of only two Central and Eastern European institutions, to ECHO, an international organisation gathering 21 most prestigious concert halls in Europe. Since 2023, the NOSPR Hall has boasted one of Europe's largest pipe organs.

nospr.org.pl

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach
The Polish National Radio Symphony Orchestra in Katowice (NOSPR)

Richard Wagner (1813–1883)

**Wstęp do dramatu muzycznego *Parsifal*
Cud Wielkopiątkowy z III aktu dramatu
muzycznego *Parsifal***

Parsifal jest ostatnim dramatem muzycznym Wagnera i jedynym napisanym specjalnie dla teatru w Bayreuth. Temat zainteresował kompozytora w 1845 roku, kiedy Wagner poznał epos dworski Wolframa z Eschenbach opiewający życie i czyny króla rycerstwa na Monsalvacie. Dopiero w kwietniu 1877 roku skompletował libretto, a przez pięć lat następnych komponował muzykę. Ostatecznie ukończony w styczniu 1882 roku *Parsifal* doczekał premiery już 26 lipca i aż do pierwszego wydania w 1913 roku scena w Bayreuth miała wyłączne prawo do jego wystawiania.

Tematyka *Parsifala* jest syntezą idei zawartych w różnych wersjach legend o świętym Graalu i odzwierciedla przekonanie Wagnera, że „tam, gdzie religia staje się sztuczna, zadanie ratowania ziarna religii przypada sztuce”. Akcentując ideowe przesłanie, kompozytor dookreślił dzieło jako „uroczyste misterium sceniczne”, a epicką akcję opowieści nie tyle rozwija, co przedstawia w długich monologach. W sferze ideowej Wagner połączył dogmaty religii chrześcijańskiej z buddyzmem i elementami filozofii Schopenhauera. Naczelne przesłanie zawarte w słowach „przez litość świadom prostaczek czysty” głosi współczucie dla cierpienia innych i wyrzeczenie się zmysłowej szczęśliwości dla osiągnięcia zbawienia. Od strony artystycznej *Parsifal* jest wcieleniem wagnerowskiej koncepcji totalnego dzieła sztuki.

Każdy z trzech aktów *Parsifala* rozpoczyna muzyczny wstęp orkiestry, który wprowadza w nastrój i tematykę aktu. Preludium do I aktu, w którym można odnaleźć wzór formy reprzyzowej, rozpoczyna się wzniosłym tematem intonowanym przez unisono smyczków i instrumentów dętych drewnianych. Symbolizuje on misterium ostatniej wieczery: miłość, wiarę i nadzieję. Temat ten zostaje powtórzony na tle tremolanda smyczków i pasaży harf wnoszących ton seraficki, skomentowany słowami Wagnera: „melodia rozplywa się, powtórzona przez głosy anielskie”. Temat wstępny przygotowuje wejście

dwóch zasadniczych dla idei dzieła motywów przewodnich: Graala i Wiary, które wprowadzone są we fragmencie środkowym wstępu w majestatycznym brzmieniu instrumentów dętych blaszanych.

Fragment instrumentalny zwany *Cudem Wielkopiątkowym* pochodzi z III aktu. Pojawia się on po uroczystym namaszczeniu Parsifala na króla rycerzy Graala i wyraża zachwyt bohatera nad pięknem otaczającej go przyrody. Ten jeden z najbardziej natchnionych momentów muzycznych dzieła charakteryzuje się subtelną instrumentacją i liryczną melodyką, wykorzystującą motywy przewodnie: Wielkiego Piątku, kwietnych łęk oraz rozgrzeszenia i błogostawieństwa.

Ewa Siemda

Anton Bruckner (1824–1896)

VII Symfonia E-dur WAB 107

Pośród dziewięciu „kanonicznych”, numerowanych symfonii Antona Brucknera (dwie wcześniejsze nie zostały przez kompozytora objęte numeracją), z pewnością *Siądma* zyskała największą przychylność słuchaczy. Kompozytor ukończył ją w 1883 roku, a 30 grudnia roku następnego odbyło się jej prawykonanie: w Lipsku orkiestrę Gewandhaus poprowadził Arthur Nikisch – i był to jeden z największych tryumfów w życiu kompozytora. O podobny w „opanowanym” przez muzykę Brahmsa Wiedniu, gdzie przecież Bruckner żył i tworzył, byłoby zdecydowanie trudniej. Prawykonanie tam w 1881 roku *IV Symfonii* przez Hansa Richtera było wprawdzie pewnym sukcesem, lecz klęsk było znacznie więcej. *Siądma* była jednak od samego początku jakby „inną” symfonią. Jej pomysł zrodził się... we śnie, w którym przyjaciel Brucknera z lat młodości podyktował mu temat – słynny temat w E-dur: rozległą „niekończącą się” melodię, szeroko rozpiętą na czystym, tonicznym trójdźwięku. „Zrobisz na nim karierę” – dodał. Temat ów zdaje się promieniować na całe dzieło, stając się zalążkiem zarówno pierwszego *Allegro moderato*, jak też słynnego *Adagio. Sehr feierlich und langsam* oraz finałowego *Bewegt, doch nicht schnell*. Jedynie *Scherzo. Sehr schnell*, ujędrnione rytmem-pulsem, jak zwykle u Brucknera będące stylizacją lendlera

– pozostaje w opozycji. Poza tą jedną częścią – tu zacytujmy Bohdana Pocięja: „stały prąd mistycyzmu płynie skroś tę muzykę i nadaje jej odcień sugestywnej niezwykłości”. Z ekspresyjną kulminacją w mistycznym, cudownym *Adagio*, gdzie wkraczamy już w obszar Brucknerowskiej instrumentalnej *musica sacra*.

W *Siódmej* wszystko wydaje się jakby „modelowe” dla symfoniki Brucknera: pierwszy temat, wyłaniający się z „pra-mgły” (*Ur-Nebel*), ekspozycja będąca złożeniem trzech wielkich grup tematycznych (symbolika trynitarna), obfitujące w kunsztowną pracę kontrapunktyczną przetworzenie, potężne kulminacje o organowej proveniencji (wszak Bruckner był legendarnym wirtuozem organów), czy też porządkująca całość formy reprzyza, z finałną apoteozą. Podobnie ułożyć się będzie zresztą także część finałowa, której główny temat jest czytelną transformacją pierwszego, wielkiego tematu E-dur. „Niekończące się” falowanie harmonii E-dur, wieńczące dwie części skrajne *Siódmej* – to zaś oczywista aluzja do początku Wagnerowskiego *Złota Renu*. U Wagnera mamy „falujący” Es-dur – tu, u Brucknera, proste przeniesienie harmonicznego planu o pół tonu w górę zdaje się „sakralizować” muzykę Czarodzieja z Bayreuth, przenosić ją na wyższy poziom. Znamy ów niemal nabożny stosunek Brucknera do twórcy *Tetralogii*. Ale jeszcze większym hołdem, oddanym mistrzowi, stanie się owo legendarne *Adagio*, najśłynniejsze z wszystkich Brucknerowskich *adagiów*. W liście do wielkiego dyrygenta Felixa Mottla kompozytor pisał później: „Wróciłem kiedyś do domu, bardzo smutny – pomyślałem sobie, że oto mój Mistrz, Wagner już nie żyje. Przyszło mi wówczas do głowy *Adagio* w cis-moll”. Gdy Bruckner pisał owo *Adagio*, z Wenecji nadeszła wiadomość o śmierci Wagnera. „I odtąd pisałem już prawdziwą muzykę żałobną” – dodawał kompozytor. *Adagio* z *VII Symfonii* to żałobny tren, niezwykle *hommage à Wagner*, muzyka w której słyszemy czytelne aluzje do *Marsza żałobnego ze Zmierzchu bogów*, gdzie po raz pierwszy u Brucknera grają tuby wagnerowskie, kwartet tub. Lecz chyba najważniejszy będzie znaczący autocytat – fraza z Brucknerowskiego *Te Deum*, opatrzona słowami: „non confundar in

aeternum”. Co w jednym z możliwych przekładów brzmi: „nie będę zawstydzony na wieki”. Domknijmy koło: swoją *VII Symfonię* Bruckner dedykował królowi Ludwikowi II Bawarskiemu, owemu nieszczęsnemu protektorowi Wagnera, którego hojność, ale i szaleństwo – umożliwiły twórcy *Pierścienia* materializację niezwykłych artystycznych wizji. Sam Ludwik był podobnym wizjonerem, a świadectwem pozostają jego niezwykle bawarskie zamki-pałace, z najśłynniejszym „bajkowym” Neuschwanstein. Ludwik dedykował go – jako „świętynię przyjaźni” – Ryszardowi Wagnerowi właśnie.

Stanisław Kosz

Noty biograficzne wykonawców na podstawie dostarczonych materiałów / Artist biographies are based on information submitted.

Fotograficy / Photographs: Casa da Música João Messias, Radostaw Kaźmierczak, Archiwum Stowarzyszenia im. LvB / LvB Association archives.

© 2024, Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena / Ludwig van Beethoven Association

Stowarzyszenie
im. Ludwiga
van Beethovena

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Narodowy
Instytut
Muzyki
i Tańca
Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu
Promocji Kultury w ramach programu „Jakość i
rozwojowego przez Instytut Muzyki i Tańca

projekt współfinansuje
miasto stołeczne
Warszawa

PARTNER GŁÓWNY

MECENAS

PARTNER

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

INSTYTUT
ADAMA
MICKIEWICZA

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Filharmonia
Narodowa

TEATR WIELKI
OPERA
NARODOWA

PAŃSTWA WYŻSZA SZKOŁA
MUZYCZNA
IM. FRYDERYKA CHOPINA

ZACHĘTA

EUROPEJSKIE CENTRUM MUZYKI
KRZYSZTOFA PENDERECKIEGO

FILHARMONIA
im. Karola Szymanowskiego
W KRAKOWIE

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

Luxembourg
Philharmonic

UNIwersYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

BIBLIOTEKA
JAGIELLOŃSKA

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

AKADEMIA
MUZYCZNA
IM. KRZYSZTOFA
PENDERECKIEGO
W KRAKOWIE

ISTITUTO
italiano
di CULTURA
warszawa

INSTITUT
FRANÇAIS
Polonya

ambasada
litewska

polsko
luksemburska
izba gospodarcza

GRAND DUCHY OF LUXEMBOURG
Embassy in Warsaw

AMBASADA
REPUBLIKI LITEWSKIEJ
W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Ambasaid na hÉireann | An Pholainn
Embassy of Ireland | Poland
Ambasada Irlandii | Polska

Ambasada Norwegii

Ambasada Republiki Czeskiej
w Warszawie

Ambasada
Austrii
Warszawa

Ambasada
Republiki Federalnej Niemiec
Warszawa

Ambasata d'Italia
Warszawa

